

Utbildningsinspektion i Ås och Järnboås skolor

Förskoleklass

Grundskola årskurserna 1–6

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Nora och besökt Ås och Järnboås skolor den 18 och 19 mars 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Ås och Järnboås skolor, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I skolorna intervjuades rektorn, lärare, elever och föräldrar. Inspektörerna besökte även lektioner i samtliga klasser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i rektorsområdet utgör underlag för bedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av rektorsområdet

Ås skola	Antal elever
Förskoleklass	18
Grundskola, årskurserna 1–6	150

Järnboås skola	Antal elever
Förskoleklass	13
Grundskola, årskurserna 1–6	49

Källa: Skolornas rektor

Ås skola är en vackert belägen skola 4 km nordväst om centralorten Nora. Skolan består av ett äldre hus, byggt år 1900, och flera nyare byggnader samlade runt den gamla huvudbyggnaden. Förskoleklassen och årskurs 1 inryms i den äldre byggnaden medan övriga klasser är fördelade i övriga byggnader. Ås skola har en stor skolgård och närhet till naturen. Skolan är organiserad i två arbetslag. Det ena ansvarar för förskoleklassen och årskurserna 1–3 och det andra för årskurserna 4–6. Skolan deltar i försöksverksamhet utan timplan.

Järnboås skola är en mindre landsbygdsskola som ligger 2 mil norr om Nora. Skolverksamheten inryms i en större byggnad i två plan där även förskoleklassen inryms. Skolans upptagningsområde är norra delen av Nora kommun men även elever från den angränsande kommunen Hällefors studerar vid skolan. Lärarna vid skolan arbetar i ett arbetslag.

Rektorsexpeditionen för Ås och Järnboås skolor är förlagd till Ås skola.

Skolområdet har haft flera rektors- och lärarbyten. Nuvarande rektor har arbetat i två år vid skolorna. Vid inspektionstillfället har en rektor från en skola i kommunen tillfälligt fått uppdraget att på deltid avlasta rektorn vissa arbetsuppgifter vid Järnboås skola.

I skolornas lokaler bedrivs även skolbarnsomsorg. Denna verksamhet bedöms i en särskild verksamhetsrapport.

Helhetsbedömning

Ås och Järnboås skolor har under en längre tid brottats med ordnings- och relationsproblem. Oro i klasser och lärare som slutar har varit vanliga problem vid skolorna. Dessa problem präglar i hög grad skolornas arbete och inställningen hos skolornas personal, elever och även föräldrar. Vid Järnboås skola möter inspektörerna elever som har stora behov av att få berätta om de problem som skolan har haft och fortfarande har. Enligt inspektörernas bedömning orsakas många av dessa problem av att eleverna har haft ett allt för litet inflytande över skolans ordningsregler och av att skolans ordningsregler tolkas olika av lärarna. Föräldrar uttrycker att de inte tycker att skolorna har tagit till vara deras kunskaper och intresse för skolornas problem. Skolorna har genom olika projekt påbörjat ett fördjupat värdegrundsarbete vilket tillsammans med andra insatser gjort att inspektörerna vid inspektionstillfället möter en studiemiljö som är inriktad på lärande. Inspektörerna ser att skolorna genom elevråden, föräldrasamverkan och ökad samsyn hos personalen kan lägga grunden för en fortsatt utveckling av skolornas värdegrundsarbete. Väl utvecklade likabehandlingsplaner är ett gott stöd i detta arbete.

Eleverna vid skolorna når i hög grad kravnivån vid de nationella proven i årskurs 5 och lärarna följer upp varje elevs kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Ämnet

hem- och konsumentkunskap utgör dock ett undantag. Lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna finns för de flesta ämnen och för varje årskurs men kopplingen till dessa mål är liten i de individuella utvecklingsplaner som inspektörerna har haft tillgång till. Rektorn har genom de nationella proven en övergripande bild av elevernas resultat i engelska, matematik och svenska men i övriga ämnen saknas en systematisk uppföljning och utvärdering.

Elevernas inflytande på undervisningen är litet. De nationella målen och de lokala bearbetningarna av kursplanerna som skolorna har skapat är i liten grad kända bland eleverna. Likaså är elevernas inflytande på skolornas verksamhet genom elevråden litet. Inspektörerna kan även här se, i likhet med skolornas värdegrundsarbete, att skolorna genom ett förbättrat inflytande bland eleverna och en högre delaktighet hos föräldrarna, kan öka kvaliteten i utbildningen.

Inspektörerna möter vid lektionsbesöken traditionsenlig undervisning i grupp men också lärare som undervisar genom ringsamtal, genom att eleverna "forskar" eller experimenterar. Inspektörerna får uppfattningen att lärarna vid skolorna bedriver en varierad undervisning men att samarbetet mellan lärarna är litet och att lärarnas engagemang i huvudsak riktas mot den egna gruppen. Detta begränsar, enligt inspektörernas bedömning, lärarnas möjligheter att individualisera undervisningen efter varje elevs behov. Ytterligare tecken på att lärarnas samsyn är liten är de olika tolkningar som lärarna gör av ordningsreglerna vid Järnboås skola och att skolorna i sina arbetsplaner i liten grad anger hur de vill arbeta för att nå de nationella målen.

Rektorn har som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal det övergripande ansvaret för skolornas måluppfyllelse. Inspektörerna bedömer att rektorn, efter de förändringar som gjorts och som görs vid skolorna, bör ta ett större ansvar för det pedagogiska utvecklingsarbetet. Bland annat bör rektorn tillsammans med personal och företrädare för elever och föräldrar utarbeta arbetsplaner som anger hur skolan ska arbeta för att nå de fastställda målen för utbildningen samt utveckla kvalitetsarbetet genom att följa upp och utvärdera de insatser som skolorna gör.

Inspektörernas uppfattning är att skolorna efter de insatser som gjorts har goda möjligheter att utvecklas för ökad måluppfyllelse. Särskilt betydelsefullt blir då att skolornas rektor genom väl genomarbetade arbetsplaner och ett systematiskt kvalitetsarbete, tillsammans med personalen, företrädare för elever och föräldrar, tydliggör hur skolan ska arbeta och vilka resultat som nås.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Ås skolas undervisning i hem- och konsumentkunskap bygger på att ansvaret för delar av elevernas utbildning överläts till föräldrarna (1 kap. 2 § grundskoleförordningen samt 1 kap. 2 § skollagen).
- Järnboås skola har inte ordningsregler som är utarbetade under medverkan av personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare (6 kap. 8 b § grundskoleförordningen).

4 (18)

- Järnboås skola anordnar inte elevens val (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).
- Järnboås skolas arbetsplan uppfyller inte förordningens krav (2 kap. 23 § grundskoleförordningen).
- Skolorna gör inte en systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp fattas inte i behörig ordning (5 kap. 5 § grundskoleförordningen och 6 kap. 33 § kommunallagen).
- Skolornas kvalitetsredovisningar uppfyller inte förordningens krav (3 och 3 a §§ förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- De individuella utvecklingsplanernas innehåll och kvalitet bör förbättras liksom elevernas kunskaper om syftet med dessa planer.
- Skolorna bör klargöra utbildningsmålen för elever och föräldrar och träna eleverna i att ta det ansvar och få det inflytande som styrdokumentet anger.
- Skolorna bör förbättra sitt demokratiarbete.
- Skolorna bör som helhet bättre anpassa undervisningen efter elevernas behov.
- Rektorn bör utveckla sitt pedagogiska ledarskap.
- Ås skolas arbetsplan bör förbättras.
- Skolornas kvalitetsarbete bör ske i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Tabell 1. *Andel elever vid Ås skola, samt andelen elever i kommunen (i procent) som har nått kravnivån i samtliga delprov vid de nationella ämnesproven för årskurs 5 i ämnena engelska, matematik och svenska, läsåren 2005/06 och 2006/07.*

	Engelska		Matematik		Svenska	
	2005/06	2006/07	2005/06	2006/07	2005/06	2006/07
Ås skola	96	92	100	97	88	89
Kommunen	84	93	80	88	90	95

Källa: Skolans rektor och kommunens kvalitetsredovisningar för åren 2006 och 2007

Tabell 2. *Andel elever vid Ås skola (i procent) som minst har nått kravnivån i samtliga delprov vid de nationella ämnesproven för årskurs 5 i ämnena engelska, matematik och svenska, läsåren 2005/06 och 2006/07 fördelat på flickor och pojkar.*

	Engelska		Matematik		Svenska	
	2005/06	2006/07	2005/06	2006/07	2005/06	2006/07
Flickor	100	97	100	100	100	100
Pojkar	96	94	100	97	88	89

Källa: Skolans rektor

Tabell 3. *Andel elever vid Järnboås skola, samt andelen elever i kommunen (i procent) som har nått kravnivån i samtliga delprov vid de nationella ämnesproven för årskurs 5 i ämnena engelska, matematik och svenska, läsåren 2005/06 och 2006/07.*

	Engelska		Matematik		Svenska	
	2005/06	2006/07	2005/06	2006/07	2005/06	2006/07
Järnboås skola	100	92	93	100	93	100
Kommunen	84	93	80	88	90	95

Källa: Skolans rektor och kommunens kvalitetsredovisningar för åren 2006 och 2007

Tabell 4. *Andel elever vid Järnboås skola (i procent) som minst har nått kravnivån i samtliga delprov vid de nationella ämnesproven för årskurs 5 i ämnena engelska, matematik och svenska, läsåren 2005/06 och 2006/07 fördelat på flickor och pojkar.*

	Engelska		Matematik		Svenska	
	2005/06	2006/07	2005/06	2006/07	2005/06	2006/07
Flickor	100	100	100	100	100	100
Pojkar	100	92	93	100	93	100

Källa: Skolans rektor

Kommentar:

Tabellerna ovan visar att de allra flesta eleverna vid skolorna når kravnivån i samtliga delprov vid de nationella ämnesproven i årskurs 5 och att skolornas resultat är bättre än kommunens genomsnitt i samtliga ämnen utom i svenska vid Ås skola. Nära nog alla flickor når kravnivån i samtliga delprov vid de nationella ämnesproven i årskurs 5 vid de båda skolorna. Skolorna har dock ingen systematisk resultatredovisning som visar elevernas resultat i övriga ämnen vilket betyder att det saknas underlag för att bedöma resultaten i andra ämnen än engelska, matematik och svenska.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framåtsyftande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

Bedömning av området Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området är av god kvalitet eftersom lärarna följer upp kunskapsresultaten i alla ämnen och lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna finns i de flesta ämnen och för varje årskurs.

Utvecklingssamtal genomförs varje termin i samtliga årskurser. De individuella utvecklingsplanernas koppling till de nationella målen kan dock förbättras liksom elevernas kunskaper om syftet med dessa planer.

Inom bedömningsområdet finns följande behov av förbättring.

Individuell utvecklingsplan

Enligt grundskoleförordningen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en framåtsyftande, individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Eleverna vid Ås skola uttrycker att de inte tycker att den individuella utvecklingsplanen är något viktigt dokument. Vissa elever har planen i sin bänk eller fasttejpade under bänklacket, andra i en pärm som läraren har i klassrummet. De elever som inspektörerna talar med uppger att de inte känner till innehållet i planen särskilt väl. Eleverna vid Järnboås skola anser inte att de vid utvecklingssamtalet får en samlad bild av sitt skolarbete men att de får veta vad de behöver bli bättre på. I vissa planer som inspektörerna har tillgång till kan förbättringarna bestå i att eleven ska räkka upp handen eller läsa läxor. Många planer har liten koppling till de nationella målen i läroplan och kursplaner.

Inspektörerna bedömer att de individuella utvecklingsplanernas innehåll och kvalitet kan förbättras liksom elevernas kunskaper om syftet med dessa planer.

1.3 Bedömning och betygssättning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning,
- om lärarna vid bedömning och betygssättning utgår från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna,
- om lärarna vid betygssättningen utnyttjar all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanerna,
- om betyg sätts enligt författningarnas krav,
- om betygs katalog förs enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Bedömning och betygssättning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området är av god kvalitet då det enligt lärarna görs en allsidig bedömning av elevernas kunskapsutveckling vid utvecklingssamtalet. De nationella ämnesproven genomförs i årskurs 5 och används tillsammans med de lokala bearbetningarna av de nationella kursplanerna som stöd för bedömningen av elevernas kunskapsutveckling. Skolverkets diagnostiska material för de lägre åldrarna används liksom andra diagnostiska tester och iakttagelser.

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,

- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,
- om arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området är av mindre god kvalitet eftersom läroplanens och kursplanernas mål och de lokala tolkningar av dessa som finns vid skolorna för varje årskurs och varje ämne inte är kända bland eleverna i allmänhet. Eleverna har i de flesta grupper litet inflytande på undervisningen och elevrådets inflytande vid skolorna är litet.

Förskoleklassen är lokalintegrerad med skolan och samarbetet med i första hand årskurs 1 lägger grunden till fortsatt skolgång.

Inom bedömningsområdet finns följande förbättringsbehov.

Inflytande och ansvarstagande för egna lärandet

Skolan ska enligt läroplanen klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för att tillgodose elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan.

Enligt läroplanen ska läraren se till att alla elever oberoende av social bakgrund och oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Rektorn har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Enligt lärarna vid Ås skola är uppnåendemålen de mål som de i huvudsak arbetar mot medan strävansmålen i viss grad diskuteras vid utvecklingssamtalen. Enligt eleverna är kursplanemålen eller de lokalt bearbetade målen i allmänhet inte tydliggjorda.

I Järnboås skola betonar lärarna att de arbetar efter de lokalt bearbetade kursplanerna i de lägre årskurserna men att begreppen kursplanemål och strävansmål diskuteras i årskurserna 5 och 6. De flesta elever som inspektörerna möter känner dock inte till de lokalt bearbetade kursplanerna eller de nationella målen.

Vid samtal med elever, lärare och rektorn framkommer att eleverna hos de flesta lärarna ges liten möjlighet till inflytande över hur målen ska nås. Eleverna kan påverka redovisningssätt och vad de vill arbeta med inom olika temaarbeten men deras möjligheter till påverkan kopplas sällan till ämnens kursplanemål eller läropla-

nens mål.

Inspektörerna bedömer att skolorna bör klargöra utbildningsmålen för elever och föräldrar och träna eleverna i att ta det ansvar och få det inflytande som styrdokumentet anger.

Arbetsätt som utvecklar elevernas förmåga att arbeta i demokratiska former

Enligt läroplanen ska skolan sträva efter att varje elev har kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former. Läraren ska tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen och förbereda eleverna för delaktighet och medansvar och för de rättigheter och skyldigheter som präglar ett demokratiskt samhälle. Enligt skollagen åligger det alla som arbetar i skolan att verka för demokratiska arbetsformer.

Skolorna har klassråd och elevråd och rektorn leder elevrådsarbetet. Frågor som behandlas vid klassråden lyfts vid behov till respektive skolas elevråd. Elevrådsrepresentanterna röstas, lottas eller tas i turordning in i elevrådet. Ämnen som har tagits upp i elevråden är t. ex. inköp av materiel, skoltidning, städa biblioteket. Elevråden kan också i viss mån påverka skolornas ordningsregler. Protokoll, som rektor förvarar, skrivs och läses upp i klassen. Vid Järnboås skola framkommer i samtal med elevrådet att eleverna anser att elevrådet träffas för sällan och att möten ibland ställs in, vilket även bekräftas av rektor och lärare. Eleverna saknar också fastställda tider för elevrådets möten. Eleverna vid Järnboås skola är upprörda över att de inte kan påverka lärarnas beslut att de måste vara ute under raster och framför allt att dörrarna till skolan låses så att de inte kommer åt toaletter och kläder.

Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra sitt demokratiarbete så att eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid utarbetas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området är av god kvalitet eftersom såväl lärarna som

rektorn är nöjda med de möjligheter de har att stödja sina elever.

Inspektörerna bedömer att eleverna har möjlighet att få det stöd de har behov av. Inspektörerna uppfattar dock vid verksamhetsbesöken och vid samtal med elever, lärare och rektorn att skolorna i viss mån präglas av slutna klassrum och att samarbetet mellan de olika elevgrupperna inom arbetslagen är litet. Genom ett utökat samarbete inom elevgrupperna vid skolorna och inom arbetslagen, bedömer inspektörerna att skolorna ytterligare kan individualisera undervisningen och därmed bättre möta elevernas behov.

De åtgärdsprogram som inspektörerna har haft tillgång till uppfyller författningarnas krav.

En särskild undervisningsgrupp finns vid Ås skola. (Se vidare under punkten 3.3, rektors beslutsfattande).

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området är av mindre god kvalitet eftersom skolornas likabehandlingsplaner inte uppfyller lagens krav och Järnboås skola har ordningsregler som inte har utarbetats i samverkan med elever och föräldrar.

Skolorna har en tid tillbaka haft ordningsproblem men under senaste tiden har sko-

lorna förbättrat sitt värdegrundsarbete genom olika projekt. Inspektörerna möter vid inspektionsbesöket undervisning med god ordning.

Inom bedömningsområdet finns följande brist.

Ordningsregler

Enligt grundskoleförordningen ansvarar rektorn för att det finns ordningsregler för varje skola. Ordningsreglerna ska utarbetas och följas upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

Vid Järnboås skola uttrycker eleverna att skolans ordningsregler tolkas olika av lärarna och att rasterna är ett irritationsmoment då lärarna låser dörrarna in till skolan så att de inte kan hämta det de har glömt eller besöka toaletten. Lärarna menar att de tvingats till denna åtgärd då eleverna har fört oväsen och sprungit omkring då de har vistats inne i skolan på rasterna. Enligt rektorn har tidigare elever varit delaktiga i besluten om ordningsregler och skolans elevråd har påverkansmöjligheter vilket elevrådet bekräftar. Beslutet om att eleverna ska vistas ute och att dörrarna ska låsas har dock tagits av lärarna och finns inte med i skolans ordningsregler.

Inspektörerna får uppfattningen att ordningsfrågorna på Järnboås skola tar mycket tid och att de är ett betydande inslag i arbetsdagen. Det finns ett stort behov hos eleverna att få dryfta denna fråga med inspektörerna.

Inspektörerna bedömer att Järnboås skola måste utarbeta ordningsregler under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Därefter måste skolan tillse att ordningsreglerna tillämpas och tolkas lika av alla. Eleverna måste ges möjlighet till toalettbesök under raster.

Likabehandling

Enligt lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever råder det numera ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Huvudmannen ska enligt lagen bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I likabehandlingsplanen ska åtgärder redovisas och den ska ses över och följas upp varje år. Likabehandlingsplanen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna och den ska utgå från en kartläggning av den egna verksamheten.

Ås skola har en genomarbetad likabehandlingsplan för läsåret 2007/08. Enligt rektorn är den nyligen framtagen av trygghetsteamet inom lärargruppen och utbildning av personalen utifrån likabehandlingsplanen är planerad. Elever har dock inte varit delaktiga i utarbetandet av planen men diskussioner kommer, enligt rektorn, att föras med dem och även med föräldrarna. Målsättningen är att alla ska vara väl för-

trogna med planen. Skolan har också planerat att kartlägga den egna verksamheten för att utifrån denna vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling. Planen saknar därför uppgifter på vilka insatser som skolan avser påbörja och genomföra under året.

Järnboås skolas likabehandlingsplan är en förkortad version av Ås skolas plan.

Nora kommun har inte överlämnat åt rektorerna i kommunen att upprätta likabehandlingsplaner. Avsaknaden av likabehandlingsplaner eller brister i sådana bedöms därför inte i de enskilda skol- och verksamhetsrapporterna utan en samlad bedömning sker i den för kommunen övergripande rapporten.

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,
- om verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året.

Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området är av mindre god kvalitet eftersom lärarna vid Ås skola inte kan garantera att eleverna har möjlighet att nå de nationella målen i årskurs 5 i ämnet hem- och konsumentkunskap och eftersom Järnboås skola inte erbjuder elevens val. Varje elev erbjuds, enligt rektorn, det garanterade antalet undervisningstimmar under sin grundskoletid och skolorna erbjuder eleverna valmög-

ligheter i enlighet med författningarna. Fyra elever vid skolorna har bosniska som modersmål och rektorn försöker tillsammans med andra skolor i kommunen erbjuda bosniska som modersmål.

Inom bedömningsområdet finns följande brister.

Garanterad undervisningstid

För varje ämne finns en kursplan. I denna anges de mål som undervisningen ska sträva mot och de mål som eleverna ska ha uppnått efter det femte och det nionde skolåret. I grundskoleförordningen anges också att undervisningstid är tid för arbete som planerats av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under lärares ledning.

Vid Ås skola kan inte lärarna garantera att eleverna når de nationella målen i årskurs 5 i ämnet hem- och konsumentkunskap. Delar av undervisningen är förlagd till hemmen i form av läxor. De ”praktiska delarna” ska eleverna utföra i hemmet och föräldrarna ska bedöma hur deras barn utför sina uppgifter. Delar av undervisningen i ämnet överläts således till föräldrarna och det grundläggande kravet på en likvärdig utbildning kan härigenom komma att åsidosättas. Det är skolans ansvar att genomföra undervisning som leder till att eleverna når målen som är angivna i kursplanerna.

Inspektörerna bedömer att Ås skola måste förändra undervisningen i hem- och konsumentkunskap så att inte delar av elevernas utbildning i ämnet överläts till föräldrarna.

Valmöjligheter

Enligt grundskoleförordningen ska styrelsen erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen syftar till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Undervisningen ska till sitt innehåll och sin inriktning vara förenlig med målen i den kursplan eller de kursplaner som fastställts för det ämne eller de ämnen som utgör elevens val.

Enligt lärarna och eleverna vid Järnboås skola erbjuds inte eleverna elevens val.

Inspektörerna bedömer att elevens val inte anordnas vid Järnboås skola.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området är av god kvalitet då samtliga lärare, enligt rektorn, har utbildning för den undervisning de bedriver och lärarna i de olika arbetslagen i allmänhet använder varandras kompetenser så att eleverna utbildas av den lärare som har bäst utbildning i ämnet. Personalen uttrycker att de är nöjda med den kompetensutveckling som de har tillgång till. Skolornas rektor har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt.

3.3 Rektors ansvar**Inom detta bedömningsområde har granskats:**

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna,
- om lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg följs.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området är av mindre god kvalitet.

Skolans rektor har ambitionen att hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i verksamheterna men oron i vissa klasser har medfört att rektorn har prioriterat dessa arbetsuppgifter. Lärarna uttrycker en önskan om att rektorn nu utökar sitt pedagogiska ledarskap. Arbetsplanen vid Ås skola bör förbättras och Järnboås skolas arbetsplan uppfyller inte förordningens krav. Även skolornas systematiska uppföljning och utvärdering av skolornas resultat i förhållande till de nationella målen för utbildningen måste förbättras och beslut om placering i särskild undervisningsgrupp måste fattas enligt grundskoleförordningen. Rutiner för registerkontroll av anställda

finns vid skolorna.

Inom bedömningsområdet finns följande brister och förbättringsbehov.

Rektor som pedagogisk ledare

Enligt skollagen åligger det rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

Enligt läroplanen har rektorn som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen och att en arbetsplan upprättas.

Enligt grundskoleförordningen ska det för genomförandet av de fastställda målen för utbildningen finnas en arbetsplan. Arbetsplanen ska utarbetas under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Arbetsplanen ska kontinuerligt följas upp och utvärderas.

Då skolorna, som tidigare nämnts, har haft en tid av oro i klasserna och en hel del lärarbyten har rektorn under sina två år som rektor försökt skapa en trygg miljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper.

Personalen uttrycker en förståelse för rektorns arbetssituation men menar också att de saknar det pedagogiska ledarskapet och en vision för skolornas arbete. I rektorns uppdrag ingår att tillsammans med personal och företrädare för elever och föräldrar utarbeta en arbetsplan som anger hur skolan ska arbeta för att nå de fastställda målen för utbildningen. Den arbetsplan som finns för läsåret 2007/08 vid Ås skola ger en bra bild av hur skolan organiseras och till viss del hur vissa mål ska nås. Dock saknas uppgifter om hur skolan mera övergripande ska arbeta för att nå de fastställda målen för utbildningen. Järnboås skolas arbetsplan saknar uppgifter om hur verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Vid inspektionstillfället har rektorn just fått en tillfällig avlastning på deltid av en rektor från en annan skola i kommunen.

Med ovanstående som grund bedömer inspektörerna att rektorn bör utveckla sitt pedagogiska ledarskap.

Inspektörerna bedömer också att Ås skolas arbetsplan bör förbättras och att Järnboås skolas arbetsplan inte uppfyller de krav som grundskoleförordningen ställer på en sådan plan.

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat

Enligt läroplanen ansvarar rektorn för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och till målen i skolplanen och den lokala arbetsplanen.

Skolorna redovisar i sina respektive kvalitetsredovisningar resultaten från de nationella proven i årskurs 5 och till viss del utvärderas också resultaten i dessa ämnen. I övriga ämnen gör inte skolorna någon systematisk uppföljning. Detta har bland annat fått till följd att rektorn inte är medveten om att eleverna inte kan nå målen i hem- och konsumentkunskap vid Ås skola.

Inspektörerna bedömer att skolorna inte gör en systematisk uppföljning och utvärdering av skolornas resultat i förhållande till de nationella målen för utbildningen.

Rektors beslutsfattande

Särskilt stöd ska enligt grundskoleförordningen ges till elever med behov av specialpedagogiska insatser. Sådant stöd ska i första hand ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör. Om det finns särskilda skäl, får sådant stöd i stället ges i en särskild undervisningsgrupp. Styrelsen ska efter samråd med eleven och elevens vårdnadshavare besluta i fråga om elevens placering i en särskild undervisningsgrupp.

Vid Ås skola finns en särskild undervisningsgrupp. Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp är i Nora kommun delegerat till rektorn. Vid samtal med rektorn framkommer att beslut om placering i särskild undervisningsgrupp fattas vid elevvårdskonferensen utan att det framgår att det är rektorns beslut.

Inspektörerna bedömer att rektorn måste fatta beslut om placering i särskild undervisningsgrupp i behörig ordning och att beslutet åtföljs av en överklagandehänvisning.

3.4 Kvalitetsarbete**Inom detta bedömningsområde har granskats:**

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måloppfyllelsen,
- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måloppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området är av mindre god kvalitet då skolornas kvalitetsarbete bör förbättras och kvalitetsredovisningarna inte uppfyller grundskoleförordningens krav.

Inom bedömningsområdet finns följande brist och förbättringsbehov.

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt läroplanen måste skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Huvudmannen har ett givet ansvar för att så sker. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället.

De båda skolorna redovisar i sina respektive kvalitetsredovisningar utvecklingsområden som skolorna ska arbeta med under det kommande året. Arbetet med dessa områden redovisas i nästkommande kvalitetsredovisning. Enligt rektorn påbörjades kvalitetsarbetet på skolnivå när han tillträdde sin tjänst men rektorn har ambitionen att fördjupa kvalitetsarbetet för att skolorna ska kunna utvecklas. I samtal med föräldrar uttrycker de att de upplever att skolorna inte är intresserade av att ta till vara deras kunskaper och erfarenheter då det gäller att skapa en kvalitativt bättre skola. Inspektörerna bedömer att skolornas kvalitetsarbete bör ske i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället.

Kvalitetsredovisning

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska varje skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. I kvalitetsredovisningen ska uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen redovisas. Vidare ska skolans kvalitetsredovisning utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet med kvalitetsredovisningen.

De båda skolorna redovisar i sina kvalitetsredovisningar elevernas resultat på de nationella proven i årskurs 5 och gör en kortfattad analys av dessa resultat. Skolorna redovisar dock inga förslag på åtgärder för fortsatt utveckling. I övriga ämnen redovisas inga kunskapsresultat.

Ås skola har haft arbetet med de individuella utvecklingsplanerna som prioriterat mål under läsåret 2006/07 och detta arbete utvärderas i kvalitetsredovisningen för skolan. I kvalitetsredovisningen finns också utvecklingsområden för 2008 angivna.

Järnboås skola har som prioriterat område valt att arbeta med att ge eleverna ett vårdat språk. Kvalitetsredovisningen inriktas på detta arbete och åtgärder för utveckling finns liksom utvecklingsområden för 2008.

I kvalitetsredovisningarna visar inte någon av skolorna i vilken mån de nationella målen har nåtts och inte heller vilka åtgärder som skolorna tänker vidta för ökad måluppfyllelse. Inte heller redovisas någon uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanerna. Eleverna och deras vårdnadshavare har inte getts möjlighet att delta i arbetet med kvalitetsredovisningarna.

Inspektörerna bedömer att skolornas kvalitetsredovisningar inte uppfyller förordningens krav.

2008-09-02 Göteborg

Egon Andersson

Roland Fallström